

Skötsel av yngre *etablerade träd*

Svenska
kyrkan

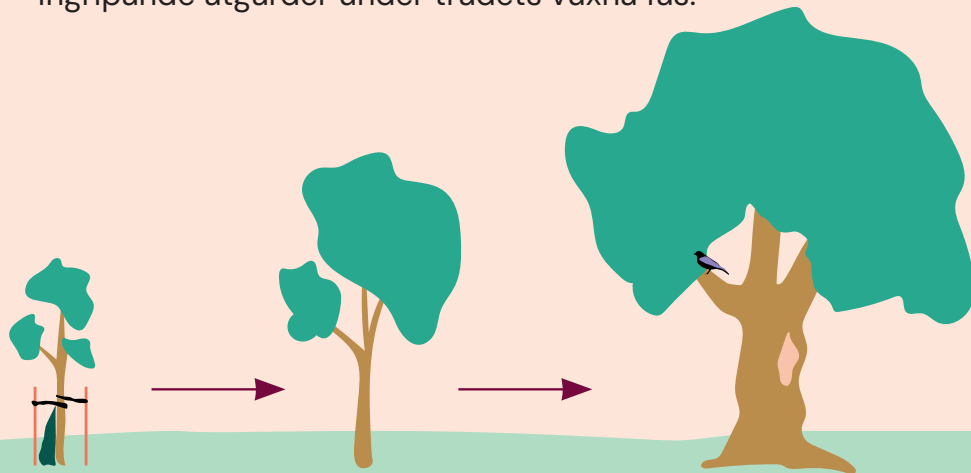
Varför är skötsel av unga träd viktigt?

Unga träd utgör grunden för framtidens trädbestånd på begravningsplatser. Efter att den initiala etableringsfasen avslutats följer en kritisk period där trädets framtida struktur formas. Unga träd kan sakna blomning och fruktsättning då de prioriterar snabb tillväxt, särskilt på höjden. Träd räknas som vuxna när de är reproduktiva och därmed har blomning och fruktsättning. Hur träden sköts under de första decennierna avgör i stor utsträckning deras framtida stabilitet, livslängd och behov av åtgärder. För skötsel under etableringsfasen, se guiden "*Plantering av träd*".

Brister i tidig skötsel leder ofta till:

- Strukturella svagheter
- Ökat behov av korrigerande beskärning
- Högre risk för skador och kostnader längre fram

Med rätt insatser i god tid minskas behovet av ingripande åtgärder under trädets vuxna fas.

Gör så här

Använd mulch för att förbättra rotmiljön

Trots att träd ofta planteras i gräsytor är gräs negativt för trädets utveckling. Gräsmatta nära stammen ökar risken för skador från gräsklippare, samtidigt som gräset konkurrerar med trädets rötter om vatten och näring. Ett bra alternativ är att täcka marken med mulch, exempelvis färsk träflis. Detta minimerar konkurrensen från gräs och ogräs och efterliknar de gynnsamma förhållanden som råder i en naturlig skogsmark. Mulch bidrar dessutom till att minska avdunstning, jämna ut temperaturer och vid nedbrytningen förbättrar det jordens struktur.

När gräsytor ersätts med mulch bör följande steg följas:

- Gräv försiktigt bort det befintliga gräset i den mån det är möjligt. Gräv inte för djupt då detta kan skada trädets rötter.
- Applicera ett lager på cirka fem–tio centimeter mulch, företrädesvis färsk träflis, under trädets krona.
- Fördela materialet över så stor del av rotzonen som möjligt men undvik att lägga det direkt mot stammen. Rotzonen är det område där trädets rötter breder ut sig, vilket oftast är minst lika långt som trädkronans utbredning.

Beskär vid rätt tidpunkt

- Nyplanterade träd behöver hela sin bladmassa för att generera energi till rotutveckling, vilket innebär att man vid planteringstillfället endast bör avlägsna döda eller skadade grenar.
- Uppbyggnadsbeskärning bör påbörjas först när etableringsfasen avslutats.
- Beskär successivt över tid, gärna i cykler om vart tredje år.
- Tidpunkten på året spelar ytterst liten roll för beskärning av träd, det är alltid bättre att genomföra beskärning när det finns tid än att vänta och riskera att beskärningen inte genomförs.

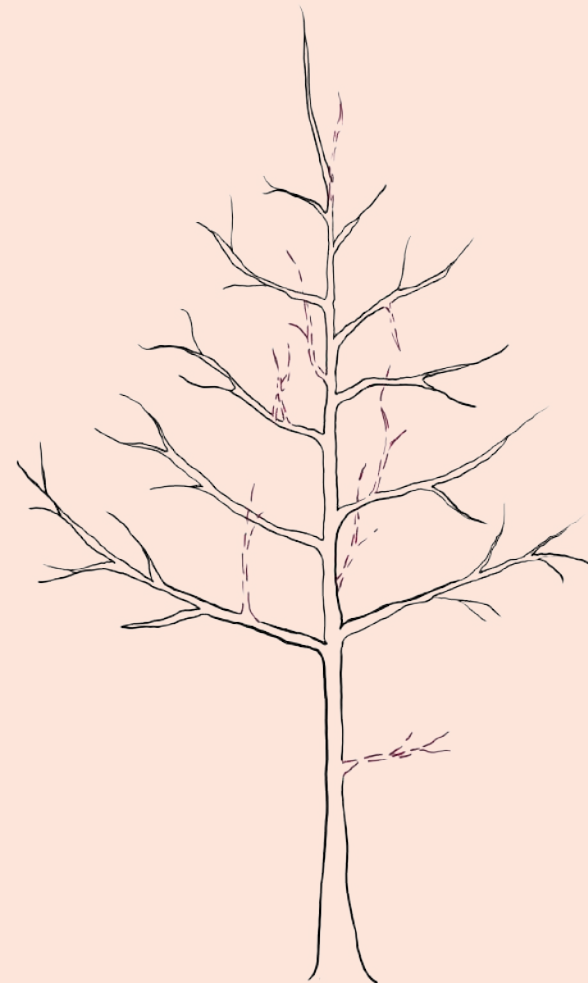
Arbeta med uppbyggnadsbeskärning

Beskärning av unga träd handlar om att skapa en stabil och fungerande kronstruktur:

- Varje beskärningssnitt ska ha ett tydligt syfte.
- Om arten naturligt bildar en genomgående huvudstam bör detta uppmuntras genom beskärning och välplacerade huvudgrenar.
- Ta bort kodominanta (konkurrerande) stammar.
- Undvik att skapa stora sår genom att beskära innan grenarna blivit för stora. Grenarna bör helst inte vara större än 10 cm i diameter.

- Planeringen måste vara långsiktig med fokus på hur trädets krona ska se ut i fullvuxet tillstånd.
- Arbetet underlättas av att regelbundet skifta mellan beskärning och att betrakta trädet på avstånd för att få en helhetsbild av kronans form.

Observera: Felaktigt utförd beskärning kan orsaka bestående skador som trädet aldrig återhämtar sig från. Vid osäkerhet är det alltid bäst att anlita en erfaren och certifierad arborist för uppdraget. Läs mer om detta i guiden "*Upphandling av arborister*".

Utveckla rätt struktur

Målet är att tidigt forma ett träd med:

- En för arten naturlig kronstruktur.
- En rakt genomgående huvudstam, om detta är naturligt för arten.
- Jämnt fördelade huvudgrenar.
- God balans i kronan.

Undvik:

- Kodominanta (konkurrerande) stammar.
- Invuxen bark.
- Grenar som sitter för tätt.

Lägg snitten rätt

- Placera beskärningssnittet i rät vinkel mot grenen så att snittytan blir så liten som möjligt.
- Lägg alltid snittet precis utanför grenkragen. Det är mycket viktigt att grenkragen inte tar skada.
- Undvik att orsaka fläkskador eller att beskära innanför grenkragen då detta skadar stammen direkt.

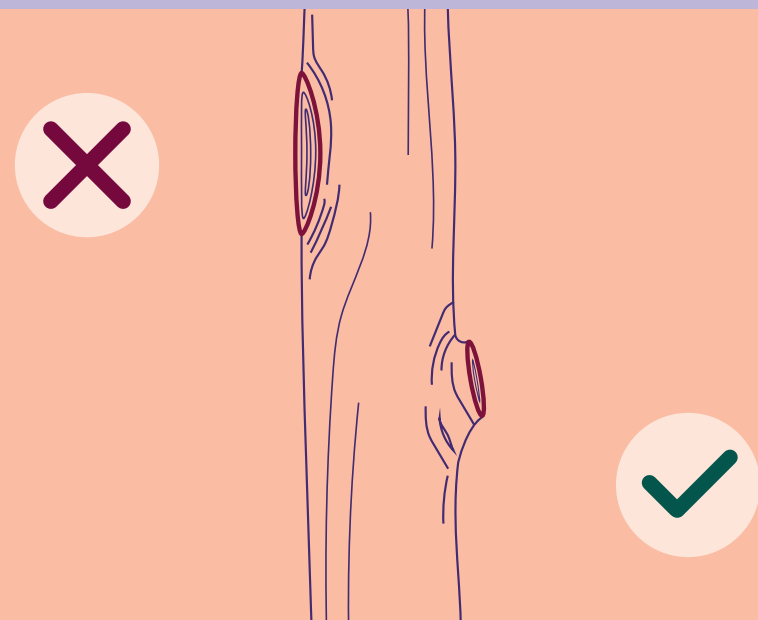
Felaktiga snitt kan leda till röta och försämrad struktur.

Använd rätt kompetens

Skötsel av unga träd kräver kunskap om både trädens biologi och korrekt teknik.

- Personal som arbetar med skötsel av träd bör ha relevant utbildning eller handledning från en certifierad arborist.
- Mer avancerade beskärningsåtgärder bör utföras av eller i samråd med certifierad arborist. Läs mer om olika certifieringar i guiden *"Upphandling av arborister"*.
- Genom att säkerställa rätt kompetens garanteras att åtgärderna stärker trädets framtida struktur och minimerar risken för långsiktiga problem.

Felaktigt utförda åtgärder i unga år kan påverka trädet under hela dess livslängd.

Viktigt att känna till

- Unga träd är extra känsliga för torka och bristfälliga markförhållanden.
- Felaktig beskärning i unga år kan följa med trädet hela livet.
- De flesta lägre grenar kommer att tas bort successivt över tid.
- Skötseln av rotmiljön är lika viktig som beskärning. Läs mer om detta i guiden "*Växtbäddar och jordförbättring*" och "*Skydda träd vid grävning*".
- Tidigare lades mycket fokus på så kallad JAS-beskrning (JAS = Juli, augusti, september). Detta har motbevisats av forskning och används inte längre som en rekommenderad tidsperiod för beskärning.
- Beskrning av fruktträd skiljer sig från beskrning av de flesta andra träd. Fruktträdsbeskrning syftar främst till att öka fruktproduktionen och bör därför inte användas som utgångspunkt för beskrning av träd på begravningsplatser.

Vanliga misstag att undvika

- Att tillåta klippt gräsmatta direkt inpå stammen.
- Att inte använda mulch.
- Att beskära för mycket vid ett tillfälle.

- Att lägga felaktiga snitt.
- Att inte säkerställa rätt kompetens i utförandet.
- Att beskära för sent, när grenarna blivit grova.
- Att utgå från beskärningsprinciper för fruktträd, exempelvis äppelträd, vid beskärning av andra träd.

Checklista för förvaltaren

- ☐ Är marken under trädets krona täckt med mulch?
- ☐ Finns rätt kompetens för beskärning?
- ☐ Utförs beskärning med rätt metod?
- ☐ Följs trädet upp över tid?
- ☐ Används trädvårdsplaner för långsiktig förvaltning av träden?

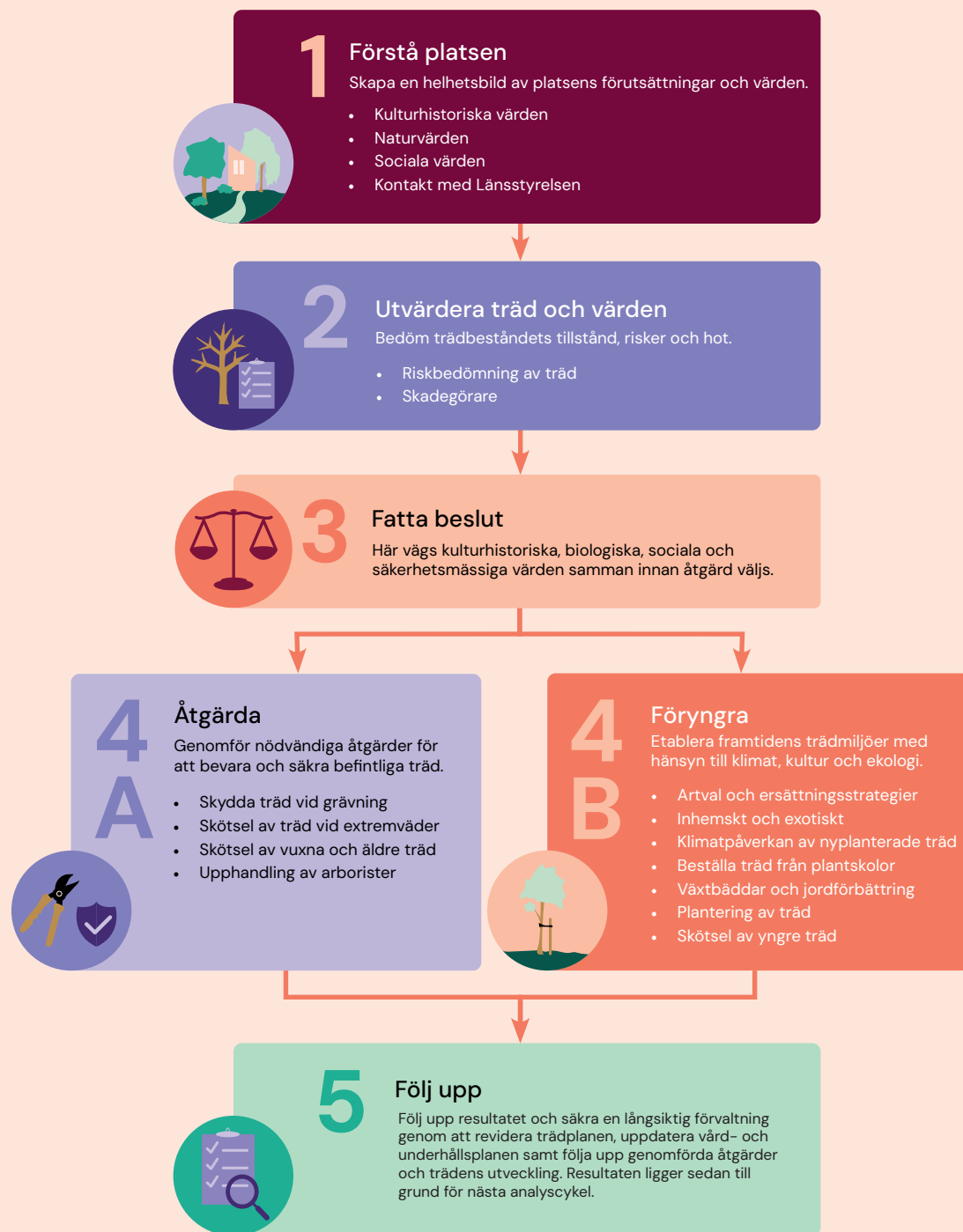
Unga träd och långsiktig förvaltning

Skötsel av unga träd handlar i grunden om att skapa optimala förutsättningar från första början. Genom att kombinera korrekt mulchning med rätt kompetens och strukturell beskärning utvecklas träd som är stabila och funktionella under hela sin livslängd.

Detta minskar behovet av framtida ingrepp i träden och stärker begravningsplatsens biologiska, kulturhistoriska och sociala värden.

Process och samband mellan guiderna

Den här guiden är del av en serie om förvaltning av träd på *begravningsplatser*

Artval och ersättningsstrategier

Inhemskt och exotiskt

Klimatpåverkan av nyplanterade träd

Kontakt med länsstyrelsen

Beställa träd från plantskolor

Kulturhistoriska värden

Naturvärden

Plantering av träd

Riskbedömning av träd

Skadegörare

Skydda träd vid grävning

Skötsel av träd vid extremväder

Skötsel av yngre träd

Skötsel av vuxna och äldre träd

Sociala värden

Upphandling av arborister

Växtbäddar och jordförbättring